

Laki

merimieseläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan merimieseläkelain (1290/2006) 2 §:n 1 momentti, 55 §:n 1 ja 4 momentti, 56 ja 60—62 §, 90 §:n 1 momentti ja 110 §:n 3 momentti, sellaisena kuin niistä on 2 §:n 1 momentti laissa 248/2020, sekä

lisätään 90 §:ään uusi 3 momentti, 91 §:ään uusi 3 momentti ja 110 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

2 §

Keskeiset määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *työntekijällä* merityösopimuslain (756/2011) mukaisessa työsuhteessa olevaa merenkulkijaa;

2) *työsuhteella* merityösopimuslain 1 luvun 1 §:n mukaiseen työsuhteeseen perustuvaa työsuhdetta tai sitä vastaavaa työsuhdetta ulkomaisessa aluksessa;

3) *päällystöllä* kansi- ja konepäällystää sekä *miehistöllä* kansi- ja konemiehistöä, taloushenkilökuntaa ja muuta laivahenkilökuntaa;

4) *eläkekassalla* 1 §:n 3 momentissa mainittua Merimieseläkekassaa;

5) *työeläkkeellä* 3 §:ssä tarkoitettujen lakien mukaista eläkettä;

6) *palkattomalla ajalla* aikaa, jolta työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa, sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa tai erityishoitorahaa, tartuntatautilain (1227/2016) mukaista tartuntatautipäivärahaa, vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaista vuorottelukorvausta, työttömyysturvalain (1290/2002) mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa, aikuiskoulutusetuuksista annetun lain (1276/2000) mukaista aikuiskoulutustukea, työeläkelakien tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain (566/2005) mukaista kuntoutusrahaa, liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) mukaista ansionmenetykskorvausta taikka työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015), maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015), sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetun lain (1521/2016) tai tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetun lain (1522/2016) mukaista päivärahaa tai kuntoutusrahaa taikka liikennevakuutuslain (460/2016) mukaista tilapäistä ansionmenetykskorvausta;

7) *ansaitulla eläkkeellä* tässä laissa tarkoitettujen työansioden, päättyneen eläkkeelläoloajan ja 6 kohdassa tarkoitettujen palkattomien aikojen perusteella karttunutta eläkettä sekä valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain (644/2003) perusteella karttunutta etuutta;

8) *ensisijaisella etuudella* 97 ja 98 §:ssä tarkoitettua etuutta, joka maksetaan työeläkkeen määrästä riippumatta täysimääräisesti ja vähennetään tämän lain mukaisesta etuudesta;

9) *EU:n sosiaaliturvan perusasetuksella* sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 883/2004 ja *EU:n sosiaaliturvan täytäntöönpanoasetuksella* sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun asetuksen

(EY) N:o 883/2004 täytäntöönpanomenettelystä annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 987/2009;

10) *tietosuoja-asetuksella* luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus);

11) *EU- ja ETA-maalla* maata, jossa sovelletaan EU:n sosiaaliturvan perusasetusta tai sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itseänsiini ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä annettua neuvoston asetusta (ETY) N:o 1408/71;

12) *sosiaaliturvasopimuksella* Suomea sitovaa kansainvälistä, sosiaaliturvaa koskevaa sopimusta;

13) *teoreettisella eläkkeellä* laskennallista eläkettä, jota määrättäessä työeläkelakien alainen ja EU- ja ETA-maan työskentelyaika luetaan tämän lain mukaiseksi työskentelyajaksi;

14) *alimmalla vanhuuseläkeiällä* 8 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettua työntekijän syntymävuoden perusteella määräytyvää vanhuuseläkeikää;

15) *leskellä* edunjäntäjän kanssa avioliiton solminutta henkilöä sekä edunjäntäjän kanssa yhteistaloudessa avioliittoa solmimatta elänyttä henkilöä.

55 §

Lesken eläkeoikeus

Leskellä on oikeus leskeneläkkeeseen, jos hän on:

1) solminut avioliiton edunjäntäjän kanssa ennen kuin tämä oli täyttänyt 65 vuotta ja hänellä on tai on ollut yhteinen lapsi edunjäntäjän kanssa; tai

2) muuttanut asumaan yhteistalouteen edunjäntäjän kanssa ennen kuin tämä on täyttänyt 65 vuotta, yhteistalous on edunjäntäjän kuollessa jatkunut vähintään viisi vuotta ja hänellä on edunjäntäjän kanssa yhteinen alle 18-vuotias lapsi, joka asui edunjäntäjän ja lesken kanssa samassa taloudessa; edunjäntäjällä tai leskellä ei tarkoiteta sellaista henkilöä, joka on samaan aikaan avioliitossa muun kuin yhteistaloudessa asuneen puolison kanssa.

Jos leskellä on aikaisemman avioliiton tai yhteistalouden perusteella oikeus saada työeläkelakien mukaista perhe-eläkettä, hänellä ei ole oikeutta uuteen perhe-eläkkeeseen, ennen kuin hänen oikeutensa aikaisempaan perhe-eläkkeeseen on lakannut.

56 §

Lapsen eläkeoikeus

Lapseneläkkeeseen on oikeus edunjäntäjän kuollessa alle 20-vuotiaalla:

1) edunjäntäjän lapsella; ja

2) edunjäntäjän kanssa avioliitossa olleen lesken lapsella, joka asui edunjäntäjän kuollessa tämän ja lesken kanssa samassa taloudessa.

Lapseneläke myönnetään ensisijaisesti oman vanhemman jälkeen. Lapseneläkkeeseen ei ole oikeutta useamman kuin kahden edunjäntäjän jälkeen samanaikaisesti. Jos kahden edunjäntäjän jälkeen lapseneläkettä saavalle lapselle myönnetään myöhemmin lapseneläke oman vanhemman jälkeen, muun edunjäntäjän jälkeen ensiksi myönnetty lapseneläke lakkaa siitä ajankohdasta, josta oman vanhemman jälkeen myönnettävä lapseneläke alkaa.

Lapseneläkkeeseen kuuluu laskennallinen osuus lesken 90 §:n mukaan määräytyvästä perhe-eläkkeestä jos:

1) edunjättäjän jälkeen ei ole jäänyt leskeä, joka on tämän lain mukaan oikeutettu perhe-eläkkeeseen; tai

2) leskeneläkkeeseen oikeutettu leski on kuollut tai hänen oikeutensa leskeneläkkeeseen on lakannut avioliiton solmimisen vuoksi, ennen kuin lesken oikeus perhe-eläkkeeseen olisi päätynyt.

60 §

Perhe-eläkkeen lakkaaminen

Leskeneläke lakkaa, jos:

1) leskellä on oikeus perhe-eläkkeeseen 55 §:n 1 momentin 1 kohdan tai 2 momentin perusteella, sen kuukauden lopussa, jonka aikana eläketapahtumasta on kulunut kymmenen vuotta tai jos edunjättäjän kuollessa hänen ja lesken kanssa samassa taloudessa asui lapsi tai lapsia, joilla on oikeus perhe-eläkkeeseen edunjättäjän jälkeen, aikaisintaan sen kuukauden lopussa, jonka aikana nuorin perhe-eläkkeeseen oikeutetuista lapsista täyttää 18 vuotta; tai

2) leskellä on oikeus perhe-eläkkeeseen 55 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella, sen kuukauden lopussa, jonka aikana nuorin perhe-eläkkeeseen oikeutetuista edunjättäjän ja lesken yhteisistä lapsista täyttää 18 vuotta; tai

3) leski solmii uuden avioliiton ennen kuin hän on täyttänyt 50 vuotta, avioliiton solmimiskuukauden lopussa.

Lapseneläke lakkaa sen kuukauden lopussa, jonka aikana lapsi täyttää 20 vuotta tai hänet annetaan ottolapseksi muulle kuin edunjättäjän leskelle tai tämän uudelle puolisolle.

61 §

Perhe-eläkkeen myöntäminen todennäköisen kuoleman perusteella

Jos edunjättäjän kuolemasta ei voida esittää selvitystä, mutta on todennäköistä, että hän on kuollut hukkumisen, muun onnettomuuden tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi, eläkekassa arvioi poliisille tehdyn katoamisilmoituksen tai muun vastaavan selvityksen perusteella edunjättäjän todennäköisen kuolinpäivän ja myöntää perhe-eläkkeen edellä mainittua todennäköistä kuolinpäivää seuraavan kuukauden alusta.

62 §

Leskeneläkkeen maksaminen kertasuorituksena

Kun leskeneläke lakkautetaan 60 §:n mukaisesti uuden avioliiton perusteella, leskelle maksetaan kertasuorituksena määrä, joka on yhtä suuri kuin hänen leskeneläkkeensä kolmen vuoden ajalta olisi ollut tai jos leskeneläke olisi jatkunut kolmea vuotta lyhyemmän ajan kertasuorituksena maksetaan määrä, joka on yhtä suuri kuin hänen leskeneläkkeensä olisi ollut tältä ajalta. Kertasuoritusta ei makseta, jos saman edunjättäjän jälkeen perhe-eläkkeeseen oikeutettu lapsi saa 56 §:n 3 momentin mukaan oikeuden laskennalliseen osuuteen lesken perhe-eläkkeestä.

Kertasuorituksen perusteena käytetään viimeksi maksettua kuukausieläkettä tai, jos eläkekassa toimii 108 §:ssä tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena, sen maksamaa eläkkeiden yhteismäärää kuukaudessa.

90 §

Lesken ja entisen puolison eläkkeen määrä

Leskeneläkkeen enimmäismäärä on perhe-eläkkeen perusteesta:

- 1) 6/12, jos edunsaajana on leski tai leski ja yksi lapsi;
- 2) 5/12, jos edunsaajana on leski ja kaksi lasta;
- 3) 3/12, jos edunsaajana on leski ja kolme lasta;
- 4) 2/12, jos edunsaajana on leski ja neljä tai useampia lapsia.

Jos leskeneläkkeen edunsaajina on useampi kuin yksi leski, leskeneläkkeen enimmäismäärästä vähennetään 2 momentin mukainen entisen puolison osuus ja jäljelle jäävä osuus jaetaan tasan leskeneläkkeen edunsaajina olevien leskien kesken. Jos 2 momentin mukainen entisen puolison osuus olisi suurempi kuin leskeneläkkeen yhteismäärä jaettuna edunsaajina olevien leskien ja entisten puolisoitten määrällä, 2 momentin mukainen osuus voi kuitenkin olla enintään yhtäsuuriin osuuksiin jaetun 1 momentin mukaisen leskeneläkkeen suuruinen.

91 §

Lapseneläkkeen määrä

Lapseneläkkeenä maksettava 56 §:n 3 momentissa tarkoitettu osuus perhe-eläkkeestä jaetaan tasan edunsaajina olevien lasten kesken.

110 §

Maksamisen alkaminen, päättäminen, keskeyttäminen ja lakkauttaminen

Jos eläkkeensaajan kuolemasta ei voida esittää selvitystä, mutta on todennäköistä, että hän on kuollut hukkumisen, muun onnettomuuden tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi, eläkekassa lakkauttaa eläkkeen poliisille tehdyn katoamisilmoituksen tai muun vastaavan selvityksen perusteella arvioimaansa eläkkeensaajan todennäköistä kuolinpäivää seuraavan kuukauden alusta.

Jos perhe-eläke on myönnetty tämän lain perusteella ja myöhemmin ilmenee, että edunjättäjä on elossa, perhe-eläke lakkautetaan selvityksen saamista seuraavan kuukauden alusta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2022.

Tätä lakia sovelletaan vuonna 1975 ja sen jälkeen syntyneisiin edunsaajiin, jos perhe-eläkkeeseen oikeuttava eläketapahtuma on sattunut tämän lain tultua voimaan.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, tämän lain 61 ja 110 §:ää sovelletaan kaikkiin edunjättäjän todennäköiseen kuolemaan perustuvaa perhe-eläkettä koskeviin muutoksiin, jotka sattuvat tämän lain tultua voimaan.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan perhe-eläkkeeseen oikeutettuun lapseen sovelletaan tämän lain 56 §:n 1 ja 3 momenttia sekä 60 §:n 2 momenttia.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, leskellä on oikeus perhe-eläkkeeseen tämän lain 55 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan, jos perhe-eläkkeeseen oikeuttava eläketapahtuma on sattunut tämän lain tultua voimaan. Tämän lain 55 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaiseen leskeneläkkeeseen sovelletaan merimieseläkelakia sellaisena kuin se on tämän lain tultua voimaan.

Helsingissä 19.11.2021

Tasavallan Presidentti

Sauli Niinistö

Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen